

Debat

Participants en la taula rodona: *Jacint Niqui* (conductor i realitzador de «L'altra ràdio» de Ràdio 4 i professor de la UAB); *Àngel Rodríguez* (professor de la UAB); *Assumpció Maresma* (directora de Vilaweb); *Romà Gibert* (director tècnic de LINK Comunicacions); *Jordi Rueda* (cap de l'Àrea Tècnica i d'Explotació de Catalunya Ràdio); *Antoni Elias* (director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Telecomunicació de la UPC).

Moderadora: *Pepa Fernández* (conductora i realitzadora de «Busca'ns a la 4» de Ràdio 4).

Antoni Elias: En realitat, la ràdio és un mitjà de comunicació de pocs per a molts, i això és el que el distingeix d'un sistema telefònic. Ni Hitler ni Mussolini no varen potenciar el desenvolupament del sistema telefònic, però sí el de la ràdio. I després, a Internet, jo hi posaria un interrogant perquè els sistemes DAB (Digital Audio Broadcasting) ofereixen pràcticament les mateixes perspectives que Internet sense la necessitat de tenir una xarxa cablejada que, en aquests moments, no té una infraestructura prou important. Si tots ens poséssim a fer l'experiment que proposava l'Antoni, probablement no sortiríem d'Espanya perquè l'enllaç troncal que va de Barcelona a Madrid només és de 2 megabits. Per tant, s'ha de fer més cablejat. I hi ha una altra cosa, que és molt més important, i és que amb Internet s'ha de pagar. És a dir, cal treballar de matinada perquè és més ràpid i té menys cost. La realitat és que Internet és una xarxa per explotar, és una xarxa que es deriva de la xarxa americana, que ve del Pentàgon per compartir programes de recerca i que van agafar les operadores de cable d'alguna manera perquè es van adonar que tenien una gran infraestructura que s'utilitzava una mitjana de 18 minuts per circuit a Estats Units i de 9 minuts per circuit al dia aquí a Europa. Això vol dir tenir una fàbrica perfectament equipada que només treballa 9 minuts al dia. Evidentment, el cost era terrible i s'han anat buscant més aplicacions perquè la gent consumeixi més xarxa. Però s'ha de pagar. Evidentment, s'ha de fer una política de

costos, que en aquest moment no hi és; en aquests moments és car obtenir-ne tots els avantatges.

A mi el que em preocupa no és només això, sinó que la ràdio dóna una intimitat que Internet no dóna. L'Antoni Esteve ha dit que és molt fàcil controlar l'audiència. Però per què han de saber els distribuïdors o els gestors de la xarxa quin programa de ràdio escolto jo? Sabeu quina podria ser la futura policia de la ràdio? Doncs veure què escolta l'alcalde de tal poble. És perillós, això. S'ha de controlar molt bé, hem d'apel·lar a l'ètica dels professionals, a l'ètica dels gestors de la xarxa, però en qualsevol cas jo sempre em sento més tranquil si escolto un programa d'una manera que no sàpiguen que l'escolto. També és cert que, respecte al futur, els tècnics no sabem clarament si predominarà l'ordinador que farà de televisió o bé la televisió que farà d'ordinador simultàniament. Tal com apuntava l'Antoni, hi ha moviments econòmics i empresarials en tots dos sentits i no sabem què vencerà, no sabem per on ens entraran a casa. Però, en tot cas, sí que crec que és important per als qui us dediqueu als continguts... Tot això d'aquí podrà ser un èxit, sobretot dins del DAB, si es garanteix la competència.

Assumpció Maresma: Jo aquí em sento una mica més intrusa perquè, llevat del fet de fundar una mica Ràdio Arenys fa vint anys, la meva vinculació com a periodista al món de la ràdio és molt reduïda. Però també m'ha cridat l'atenció que avui justament em tornés a trobar aquí amb l'Antoni Esteve. Tot i que em sembla que som de la mateixa edat, som del mateix poble i tenim la mateixa professió, potser no havíem coincidit des que vam fer les ràdios municipals, i últimament tornem a coincidir molt. M'ha fet gràcia, aquest fet, en el sentit de per què en aquell moment i per què ara. I deia que totes dues coses, la ràdio i Internet, tenien una mica aquesta possibilitat de capgirar en certa manera l'ordre establert; i, aleshores, aquest fet que potser us pot semblar anecdòtic a mi em sembla molt interessant. Jo diria que gairebé ho ha dit tot el Toni, que molt poques coses es poden matisar, però sí que em penso que, sobretot en el tema de continguts i en el tema de «pocs per a molts» o «molts per a tots», Internet hi afegeix uns valors realment importants. Per exemple, nosaltres a Vilaweb fem conferències; o sigui, es pot crear un altre concepte. De la part que ha fet el Toni, jo diria que la més interessant és dir que es pot reinventar la ràdio, i reinventar-la de moltes maneres diferents i amb moltes possibilitats. I jo, sobretot, remarcaria aquest punt. I, respecte al fet que és car, òbviament, la

ràdio no es paga i per a Internet s'ha de pagar. Però em penso que, realment, som molt al principi i no crec pas que aquest «car» sigui l'element decisiu.

Romà Gibert: Bé, els qui provenim de la branca tècnica potser pensem una mica semblantment. Jo vull refermar algunes de les coses que ha dit el primer ponent de la taula, l'Antoni Elias, en el sentit que tot això em sembla una experiència per la qual haurem de veure venir el que passa. Aquells a qui agraden la història de la ràdio i la història de moltes coses hem vist que algunes coses han nascut amb molt d'entusiasme i després han mort, no han prosperat..., i unes altres sí. Per la qual cosa, com molt bé ha dit l'Antoni Esteve, no es pot dir com serà el futur. Ara, dir que és la nova ràdio..., no ho sé.

Jo diria que és un complement. Diria que de la ràdio ens interessa, com totes les coses, el que passa al costat, i, com més ens allunyem, menys interès general té. Si hi ha un terratrèmol al poble del costat, doncs hi correm, i, si hi ha mort una persona, tots «Oh! Ah!»; però, si hi ha un terratrèmol a la Xina i hi moren mil persones, tots diem: «Ves, pobra gent.» Aleshores, crec que el fet que Catalunya Ràdio es pugui sentir des d' Austràlia és molt interessant, per una cosa puntual, per a un senyor que hi vagi, que tingui accés a un ordinador i que ho pugui sentir en un moment donat. Però el gruix de l'escolta de Catalunya Ràdio, per dir una emissora, és aquí al voltant. A mi ja em pot resultar molt curiós escoltar aquesta emissora que és a les muntanyes Rocalloses, però, un cop que l'hagi escoltada, segurament ja no l'escoltaré més i em dedicaré a escoltar el que hi ha aquí al costat.

No crec que sigui la nova ràdio, pot ser una ampliació, tret que la tecnologia canviï molt. El que ens passa a nosaltres els tècnics és que de vegades ens costa molt ser «visualitzadors» del que passarà. Potser vivim tocant massa de peus a terra, no som precisament els tècnics els qui fem els grans invents. Em sembla que més aviat els fan els artistes, els creadors, i després els tècnics els hem d'anar al darrere i aconseguir que això sigui veritat. Jo recordo que quan va aparèixer la FM ja hi havia dates per a tancar l'última emissora d'AM. Aquestes dates fa molts anys que han passat ja i continua havent-hi les mateixes, si no més. En el Pla Eureka 147 de la ràdio digital hi ha previst, em sembla que a l'any 2017, tancar l'última emissora d'FM a Europa. Jo no sé si seré viu aquell any, però m'imagino que l'última emissora d'FM a Europa no estarà tancada. Tot això no ha de fer

acabar la ràdio actual, ni de bon tros. Pensem que un dels punts on escoltem molt la ràdio és el cotxe, i la ràdio al cotxe penjada d'Internet de moment, almenys ara per ara, lògicament és una mica complicat. Crec que sentim més aviat les ràdios normals que no pas tot això.

Àngel Rodríguez: Hi ha dues preguntes molt importants respecte a les noves tecnologies: aquestes noves tecnologies, des del punt de vista dels qui ens dediquem als continguts i als llenguatges, han fet que apareguin llenguatges nous o maneres noves de narrar? De moment, crec que no, que no gaire. Han fet aquestes tecnologies que apareguin programes nous i continguts nous? Sembla que tampoc no gaire. O sigui, de moment hi ha una tendència, des del meu punt de vista, molt generalitzada cap a una nova redistribució dels mateixos materials en cadenes diferents i amb maneres diferents d'enviar-la. És a dir, normalment el que se'ns ofereix no solament en ràdio, sinó també en televisió, és dir: «Bé, ara vostè podrà agafar i podrà triar un canal on només faran futbol, o un altre on només faran concursos, o un altre que només li oferirà *pellis de cowboys*, o un altre només de *pel·lis de gàngsters*.» Això està molt bé, però abans això ja ho podia fer seleccionant l'hora i, com que tampoc no tinc tant de temps per a veure la televisió, ja m'anava bé en principi.

Potser és un plantejament molt reaccionari des d'un cert punt de vista, però crec que és interessant fer aquesta reflexió perquè, en realitat, sembla que tot ens porta de dret, des de fa bastants anys, a una nova redistribució dels mateixos productes i que no apareixen, o almenys fins ara no han aparegut, gaires maneres noves de narrar. La ràdio va començar llegint diaris, és a dir, agafaven el diari i el llegien, i aleshores el diari es transmetia mitjançant les ones hertziannes a un lloc que era molt lluny; o es feia el mateix amb el teatre tradicional: s'hi posava un micro i s'enviava lluny; o s'agafava una actuació musical, s'hi posaven dos o tres micros i s'enviava lluny. Després..., no. Després la ràdio va evolucionar i va crear el seu propi llenguatge i, sobretot, els seus propis continguts i es va transformar en un mitjà específic. Jo crec que hi ha d'haver una especificitat d'aquests mitjans nous i que no serà ràdio a través d'Internet o televisió a través d'Internet, ni televisió a través de les xarxes. Si això realment es consolida com una oferta absorbida pel mercat, ho serà en la mesura que serem capaços d'inventar missatges nous i continguts nous adaptats a aquestes noves maneres de distribuir informació. Si no, sincerament, estic convençut que això no arribarà a arrelar

al mercat i acabarà ensorrant-se, si més no com aquest gran bluf que sembla que és.

Què ens aporta la tecnologia des del punt de vista de la comunicació audiovisual? Ens pot aportar emular, copiar, permetre'ns veure i escoltar de la mateixa manera com veiem i escoltem amb els nostres ulls i les nostres orelles directament. Però això ja no és gaire lluny: el so estereofònic està molt avançat i l'alta fidelitat està molt avançada. No hi ha gaire més a avançar. Bé, podem posar el so quadrafònic o el so *surround*, en que els sons ens passen per darrere, però llavors hauríem de tenir una casa en la qual el sofà no reposés a la paret, perquè amb el sofà reposat a la paret no podem tenir so *surround*, segur que no. Aleshores, potser són reflexions molt quotidianes, però em penso que reflecteixen molt bé la capacitat real que aquestes noves tecnologies s'insereixin dins el que és la vida quotidiana.

El procés: la gran xarxa; tothom pot distribuir a través de la xarxa; podem escoltar-ho tot alhora. Jo no puc escoltar-ho tot alhora. Jo escolto la ràdio al cap del dia, amb molta sort, una hora, dues hores... I en dues hores no puc escoltar tot el que es fa al món. Estic col·lapsat. No tan sol jo. Estic col·lapsat perquè no puc sentir-ho tot i he de seleccionar. Llavors, si he de seleccionar, això és molt complicat. I, si a més tot ho posem a la xarxa, la xarxa es col·lapsa. Necessitem una xarxa nova. Una xarxa nova és una xarxa especialitzada, que es cobrarà. Llavors, quin serà el resultat? Des del meu punt de vista, no serà una xarxa quotidiana que tothom tindrà a casa i on tothom podrà escoltar tot el que hi ha a tot el món. Ens haurem de connectar a la xarxa aquesta de gran abast, de gran amplitud, que serà molt cara. I qui es podrà connectar a aquesta xarxa? Serà una xarxa de preu alt a la qual tindran accés els bancs, els Estats, les grans empreses, alguns investigadors sonats i no gaires més. Jo en tinc una visió, en aquest sentit, desmitificadora. Crec que hem de desmitificar en aquest sentit les tecnologies noves.

Jacint Niqui: El mitjà radiofònic va néixer, i coincideixo amb tot el que s'ha dit, com un mitjà gratuït; no era un mitjà classista: hi ha un col·leccionista excel·lent a la taula, i hi ha aparells que eren molt cars, però la gent es muntava equips de galena. Qualsevol persona s'ho podia muntar. La ràdio a través d'Internet té el problema que tothom apunta aquí, que és una ràdio de pagament, i això per mi és un problema. Ha de ser un mitjà, la ràdio, encara popular, que abasti a tota la gent.

Coincideixo amb la primera intervenció del company enginyer, l'Antoni Elias, en el tema del DAB. Això és veritablement ràdio digital d'avui, que es va provant. Potser convenen quatre dades per als qui no ho coneixeu: això dóna qualitat de so de disc compacte, l'avantatge és que totes les emissores poden utilitzar una única freqüència, no hi ha problemes d'interferències; o sigui, per exemple, en el cas nostre, Ràdio 4 podria transmetre pel 100.8 del Tibidabo per a tot Catalunya, no pas per dotze freqüències. Els companys de Catalunya Ràdio podrien utilitzar la freqüència única de Barcelona. Això és l'avantatge a l'hora de viatjar: no fan falta RDS, localitzacions i tal. O bé, quan s'adrecen missatges a una persona, cadascú té el seu número, tothom escolta l'emissora de ràdio i, per tant, t'arriba el missatge adreçat a tu.

Això vol dir que el negoci radiofònic, com una mica passa ara, seria un negoci de gent que fa programes de ràdio però que pot vendre la seva freqüència per tal de col·locar també missatgeria. Per exemple, una utilitat: targetes de crèdit falses, tipus Visa. Tothom paga ara a molts llocs que són llocs mòbils; llavors, com se sap allò que és o no és, diguem-ne, autèntic o falsificat si no està connectat al telèfon? El senyor del terminal no ho sap. T'ho grapen, t'hi posen un número, el que sigui. Si aquell terminal mòbil, que escolta una emissora d'FM, disposa d'aquelles dades de targetes no vàlides, podria dir, per exemple, que no es carrega aquell import.

Hi ha molts avantatges com ara menys potència d'emissió. Les emissores consumeixen molta potència i això comporta problemes d'energia. No fa falta tanta potència per a abastar a un territori. El DAB també té un avantatge: surt per satèl·lit i surt per mitjans terrestres. El problema del DAB actualment és una paradoxa: hi ha emissores que emeten regularment amb DAB ja fa aproximadament un any, com la BBC (i des de molt abans, des de l'any 1991, en proves tècniques). A Austràlia han fet també proves per via de satèl·lit, però les marques de receptors no l'han fabricat. N'hi ha per a fer les proves, però no n'hi ha per al gran públic. S'haurà de veure quant valdrà i si surt un transistor vulgar i corrent com ara passa, que per menys de mil pessetes la gent pot escoltar el nostre mitjà de comunicació.

Per la via de satèl·lit, per acabar l'apunt del DAB, jo destacaria que hi ha un projecte de tipus mundial que es diu World Space per a les emissores internacionals. Té tota la raó en Toni Esteve quan diu que l'ona curta per a Europa és morta, però a través del satèl·lit avui dia

ja n'hi ha moltes que emeten. Aquestes emissores en digital, amb uns quants satèl·lits, intentarien abastar a tot el territori de la Terra. Hi ha uns receptors que Motorola ja dissenya que tindrien FM, OM i, pel que diuen les revistes especialitzades, Banda L; anirien una miqueta com GPS, aquests sistemes de localització del París-Dakar que utilitzen els cotxes, i serien equips similars, és a dir, podrien captar el satèl·lit per mitjà d'equipaments mòbils.

L'altre problema que jo veig en el tema de les noves tecnologies és la feina. Una emissora a la qual arribi la informació, per exemple, del temps o del trànsit a través de l'ordinador, de zeros i d'uns, que tingui síntesi de veu, pot funcionar sense locutors. Cent per cent claríssim. Moltes emissores que transmeten informació per als pilots aeris del temps són veus sintètiques. Pots fer una veu sintètica tipus Tino Romero o de gent de molt bona veu com la que es va fer en la inauguració dels Jocs Olímpics. Què passarà amb els locutors? Moltes emissores catalanes van automatitzades, RKOR és un exemple de fórmula musical. És a dir, on anirà a treballar tota la gent que ara forma aquest sector, aquesta ràdio creativa, aquesta ràdio comunicativa. Seran robots que parlaran per Internet o parlaran per l'èter? La gent vol escoltar música. És ràdio el que presenta Astra aquí: cent canals de fil musical sense res més, lliures o de pagament segons el que tries? La música *non-stop* és ràdio? Jo crec que no. Ràdio és sempre un senyor o una senyora que amb música o amb el que sigui comunica coses.

Jordi Rueda: Jo crec que és indiscutible l'impacte que ha tingut la ràdio a Internet, i una mostra d'això és que, de fet, centrem tot el debat no pas sobre tecnologies noves en general, sinó concretament sobre Internet. El que jo em penso és que és cert que l'impacte es troba més als mitjans de comunicació, més que no pas s'ha esdevingut un impacte social real. La resposta que nosaltres hem tingut amb Internet a Catalunya Ràdio ha estat molt bona, però no perdem de vista que parlem de milers d'usuaris diaris quan en el programa difós per la via tradicional parlem de centenars de milers d'oients.

Tampoc no vull ser ni un gran defensor ni un gran detractor: intento ser realista en la valoració que faig d'Internet. Crec que és un element més, és una oferta addicional que es pot donar en la ràdio tradicional tal com es fa ara i en la futura ràdio que s'emetrà per DAB millorant-ne la qualitat (una xarxa única amb tots els avantatges que això representa); i tot plegat contribueix a diversificar l'oferta, amb la

qual cosa l'oient tindrà un paper molt més actiu i tindrà la possibilitat de seleccionar millor allò que l'interessa. I això realment significa un canvi important.

Quant a Internet, crec que en aquest moment és a les beceroles, és al principi del començament, i intentar preveure com serà Internet en el futur i quin impacte real tindrà és molt difícil perquè no depèn només d'un factor, sinó d'una sèrie de factors concurrents que influiran a l'hora de definir aquest nou panorama de la ràdio per Internet. S'ha parlat, per exemple, que s'ha de pagar, i és cert que s'ha de pagar. També s'ha de pagar la ràdio tradicional. Com es paga? Per mitjà de subscripcions? De fet, qualsevol persona que es connecti a Internet ha de pagar, pel cap baix, la trucada telefònica al servidor. Després hi ha la publicitat. Però passa que la publicitat a Internet tindrà un paper molt diferent del que ha tingut fins ara a la ràdio tal com l'entendem.

En un altre aspecte, per més que dotem de continguts específics i continguts diferents l'Internet, la velocitat de transmissió que tenim en aquest moment disponible és absolutament insuficient. Per aquest motiu, en aquests moments, nosaltres a Catalunya Ràdio fem dos programes: Catalunya Ràdio i Catalunya Informació. Però no podem fer Catalunya Música ni la RAC perquè la qualitat que s'hi dona de moment encara és insuficient.

I, per un altre cantó, jo diria que hi ha una altra qüestió, que són els aspectes jurídics, la qüestió del control. Nosaltres diem: «Fem ara la ràdio exterior catalana i ja l'ampliarem, ja la completarem...» Doncs veiem molt clar que arribem a tot arreu, però el que potser no veiem clar és que totes les ofertes de tot el món també ens arribaran aquí. Potser aquí ho veiem diferentment. Són una sèrie d'aspectes que s'han d'anar perfilant.

Antoni Esteve: Entenc que em puc trobar un club d'escèptics, però tantes vegades s'ha anunciat que arribava una revolució tecnològica i no ha arribat... Doncs entenc que hi hagi molta gent que prengui moltes precaucions. És a dir, és normal que es prenguin aquestes precaucions, però jo diria que aquesta vegada (en tot cas, aquí el que val és la intuïció) va de veritat. Al darrere de tot això no hi ha una revolució tecnològica, sinó que hi ha una revolució social; i aquesta revolució social, que alhora és una revolució econòmica, jo crec, com molta gent ha fet, que es pot començar a comparar amb el que va ser la Revolució Industrial en els seus moments. I Internet, és veritat, no és més que un instrument. No hem d'oblidar que fa seixanta anys, per aquestes dates, s'iniciaven les primeres emissions

de televisió a Estats Units. Aquestes emissions consistien en unes imatges del gat Fèlix que girava sobre si mateix. Llavors, per veure aquesta imatge del gat Fèlix girant sobre si mateix, hi havia molta gent que comprava televisors. O sigui, els semblava que n'hi havia prou.

Jo crec que Internet, en aquests moments, ja ha passat la fase del gat Fèlix, ja dóna una miqueta més. I dóna una mica més per a no haver de considerar-la un bluf, una cosa que en aquests moments fa que 40 milions de persones la utilitzin en el món. Probablement són molt pocs en el món: els catalans en som 6 i no som pas un bluf. En aquest sentit, 40 milions de persones interconnectades té un valor, un valor important i significatiu, sobretot perquè aquesta quantitat es va doblant cada any i la previsió parla que el 2006 pot haver-hi tants usuaris en aquesta xarxa com usuaris tenen les línies telefòniques.

Pepa Fernández : Abans de continuar, volia recordar una cosa que l'Emili Prado ha dit durant l'acte d'inauguració i que és molt important: cap tecnologia nova no desplaça les anteriors si aquestes són capaces d'adaptar-se a les necessitats i a les funcions noves.

Àngel Rodríguez: Respecte al que ha dit el Toni Esteve sobre el fet que ara no es pot explicar ràdio analògica i hem d'explicar la digital, jo diria que aquí no hem de confondre reproducció sonora amb manipulació del so i amb distribució de senyal, que són coses molt diferents. Aleshores, pel que fa a la reproducció del so en digital, sí que hi hem guanyat: hem aconseguit eliminar nivell de soroll. I, a més, el digital no l'entendem: pels altaveus ha de sortir so analògic perquè, si no, no ho entendem. De vegades tenim la tendència de ser molt vehements en l'aplicació de les tecnologies, els seus fruits, el seu impacte. Llavors, sí que és cert que en manipulació del so la tecnologia digital significa un avenç extraordinari. Quant a la distribució de senyal, és clar que les xarxes impliquen un avenç extraordinari sempre que no ens oblidem de tots els problemes que els altres companys de la taula ja han esmentat.

Jacint Niqui: Referent a això que comentava la Pepa Fernández que havia dit l'Emili Prado, jo també diria que la ràdio ha de ser més que Internet, que és un mitjà nou que surt, i la ràdio serà allà contaminada de tots aquests altres aspectes. La ràdio segur que tindrà el seu propi camí durant un quant temps de coexistència, i esperem també que amb moltes persones de carn i ossos que establiran comunicació amb els oïdors. El que potser sí que és

interessant de destacar d'Internet és que, a causa d'aquestes característiques tan específiques que es van veient, no hem d'oblidar un detall, potser amb vista a les Administracions: els col·legues de Contrabanda (emissora encara pendent de freqüència a Barcelona), les emissores alternatives, una emissora pública finançada per tots nosaltres o la nostra Radio Nacional de España tenen la mateixa força, la mateixa potència, a Internet, cosa que al dial és impossible.

Jo crec que a Internet potser el que trobarem seran, elucubrant i fent una mica de provocador, emissores pròpies. Abans es compraven els discos d'en Capri: doncs en Capri, a Internet, d'aquí a un quant temps seria un senyor que té la seva emissora. I això pot anar també per a les empreses. Per què una empresa ha de pagar diners a una emissora perquè li passi publicitat? Per què no es munta la seva pròpia emissora i ho controla ella? Al satèl·lit hi ha una emissora que es diu Asta FM que és una emissora de supermercats de fil musical, de música i publicitat; és el fil musical que surt obertament per a tothom. No ho sé, però és que aquí Contintente o Caprabo han de pagar diners perquè una emissora els passi publicitat? I si ells, que tenen tanta força, es munten la seva estructura?

Jordi Rueda: Fins ara hem parlat molt de les tecnologies i de l'impacte que tenen cap a l'exterior, però també tenen un impacte molt important de portes endins. Perquè, si volem utilitzar aquestes tecnologies noves de portes enfora, les hem d'implantar a casa nostra. Això vol dir que hem de canviar els mitjans de producció. Abans treballàvem amb el casset i la gravadora, i ara treballem amb unes eines que són totalment diferents. I això té unes implicacions molt importants d'organització interna perquè els conceptes d'explotació i de manteniment canvien radicalment. En qualsevol emissora de ràdio una de les coses que es preserven molt és la seguretat. Què passa si un magnetòfon em falla? Cap problema: en tinc un altre. I si em fallen tots dos? Doncs en tinc un tercer. I si em falla el tercer? Doncs puc anar a l'estudi de dalt, n'agafo un, el baixo i ja està. En el cas dels sistemes informàtics digitals això canvia radicalment. Si se't penja un ordinador, potser sí que és previst que n'hi hagi un segon, i potser tens dues xarxes informàtiques. Però sempre hi ha algun element comú i, si aquest falla, tot el sistema se't penja absolutament. Per tant, el tema de la seguretat requereix un tractament totalment diferent.

El que sí que canvia és el procés de producció, i això és important perquè hi ha molta gent que s'ha d'adaptar a aquestes noves eines

de producció; per exemple, els periodistes d'informatius, que abans estaven molt acostumats a anar en algun lloc en grup, o bé dues persones (un periodista i un tècnic). Ara aquest concepte va canviant perquè s'emporten un casset digital en format petit i, quan arriben a l'emissora, el fiquen en una màquina i d'allà directament ja l'editen, el digitalitzen i el passen al sistema. Amb aquest sistema (el gran avantatge del tractament digital és la flexibilitat que té), qualsevol persona de tota l'emissora pot seleccionar aquell tall de veu; o, en el nostre cas, per exemple, tant si és Catalunya Ràdio com si és Catalunya Informació, abans era un problema perquè havies de començar a fer còpies i ara no cal. Tot això sí que canvia la manera de treballar dins les nostres ràdios. Que això implica un estalvi de personal, com apuntaven per aquí? Jo crec que no, i això és el que hem de perseguir. Es tracta d'automatitzar tots aquells processos que siguin automatitzables perquè, en realitat, aquí el factor humà no hi aporta valor afegit. El que hem de fer és recuperar aquest factor humà per tal d'aportar valor afegit amb serveis nous, programes nous, fórmules noves; i, si són mitjans tècnics, més enllaços amb l'exterior, etcètera.

Antoni Elias: En Rueda m'ho ha deixat molt bé perquè tot el que ha dit és veritat. Estic totalment d'acord amb ell, i, és més, o es fa així o ens ho faran els de fora. Perquè la globalització també vol dir això. És a dir, per Internet tenim tan a prop una emissora americana que ens vulgui vendre alguna cosa com la del costat de casa. I jo no sóc especialista en continguts, però sí que volia dir que molts llenguatges no els he vistos, continguts nous tampoc... Hi ha una experiència americana amb la televisió per cable i el que han fet és omplir-se de teleescombraries perquè no hi havia res més a emetre. Així com vàrem tenir aquí a Espanya amb la Telefònica el fenomen de les trucades de les línies eròtiques, a Estats Units han tingut problemes les trucades amb servidors de videojocs. És a dir, famílies amb adolescents a les quals han clavat una factura de telèfon terrible perquè es connectaven a un servidor de videojocs.

Aquí a Espanya hi ha un detall de colonització que em preocupa, i ja dic que no hi sóc un especialista: no sé si va ser l'any 1992 o el 1993, va començar el telemàrqueting a la televisió, que és una publicitat totalment importada. Aquí no s'havia vist mai. Doncs bé, el primer d'implantar-se en això va moure un volum de 18.000 milions de pessetes. O fem els nostres continguts o ens en vindran d'altres.

Assumpció Maresma: Jo em dedico a fer continguts nous. No discutiré gaire aquí sobre llenguatges nous o no, però em penso que dir que no hi ha continguts nous o un llenguatge nou a Internet... Que el canvi no és radical, d'acord. Jo us convido, per exemple, dimecres a Vilaweb; d'acord amb el programa d'en Cuní i *El Periódico*, s'hi fa un *chat* amb en Pasqual Maragall. Jo convido la gent que s'hi apunti i a partir d'allà discutim si és un contingut nou o no. D'acord que a la ràdio la gent pregunta i la persona respon, però hi ha hagut experiències com ara portar-hi l'Àngel Colom i gent diferent, i realment el que en surt és realment per a mi totalment nou. La gent hi intervé alhora que l'altre al mateix nivell, s'hi crea una estructura de relació, de llenguatge, perquè s'ha de ser molt sintètic; però al mateix temps és llenguatge escrit i interacció. No sé com pot acabar, però realment, com a mínim, és iniciar una manera de relacionar-se, de fer entrevistes, de fer debat, absolutament diferent.

Hi ha una cosa que és molt important, i és que Internet permet anar a les fonts. Ahir mateix hi va haver gent que va poder saber qui era el premi Nobel (mitjançant Vilaweb o un altre) abans que ho donés qualsevol ràdio, que és el mitjà més ràpid. Evidentment, si vols saber alguna cosa i pots anar a la font, el paper dels periodistes canvia molt. Com diu en Fernández Hermanas, periodista d'*El Periódico*, els diaris a les xarxes són els relats de la gent, i aquí és on em sembla que una cosa fonamental canvia. I això amb l'àudio també pot passar i passa. L'Àngel ha dit que el tema d'Internet als mitjans s'ha inflat molt: totalment d'acord, s'ha inflat molt; i, a més, per un problema que té la professió, i és que sovint parla del que desconeix. I, ja que parlaves de vehemència, et preguntaria amb quina vehemència has afirmat que la xarxa només la podran emprar els bancs i les grans empreses. Tens alguna dada per a afirmar això amb la vehemència amb què ho has afirmat? Em sembla que no, em sembla que ho desconeixem. Es pot preveure que després serà més car, però al mateix temps s'insinuen unes altres vies que no van pas per aquí. Em penso que, senzillament, no ho sabem. I el que sí que és clar i és una altra dada a tenir en compte és que, si Internet treu audiència a algú, es va comprovant que en va traient a la televisió. Són dades. Es diuen aquí coses molt interessants, però crec que no hem de ser vehements en cap sentit.

Pepa Fernández: Àngel, hauràs de respondre, però també m'agradaria llançar una pregunta: amb tota aquesta dimensió internacional, mundial, amb aquesta «aldea global» que proposa Internet, desapareixerà la màgia de la proximitat geogràfica de la ràdio?

Àngel Rodríguez: Com a resposta, efectivament no en tinc cap dada, és fer prospectiva-ficció intuïtiva. Arribo a la reflexió amb l'experiència de la navegació, i no és fàcil navegar: has de fer cues, t'has d'esperar; i es troba en un nivell molt limitat del que s'espera que sigui, amb el qual ha de pujar, lògicament, el nivell de gent, molta més, que hi ha a la xarxa, i arribarà un moment que la xarxa no donarà l'abast. I s'haurà de canviar la xarxa. Aleshores, qui canviï la xarxa, ho intueixo, no ho sé, és pura interpretació personal, es preocuparà de cobrar-ho; i per això el pas següent de la meva reflexió és que probablement serà molt car. I aleshores només ho podran utilitzar les grans empreses.

Respecte als llenguatges nous, la meua reflexió sobre el fet que no n'hi ha sobretot venia per la via de la televisió, de la gran possibilitat de distribució i d'entrada de canals nous. Quan veus la *tele* amb quaranta canals, comences a passar i veus, tot a la vegada, el mateix en llengües diferents. És cert que Internet obre una nova via de llenguatges, i no és que n'estigui convençut: és que és evident. El problema que jo hi veig és aquest, justament, del col·lapse, de la necessitat de xarxes noves i de l'encariment d'aquestes xarxes noves. No solament ho accepto, sinó que estic convençut que la via de llenguatges nous és aquesta i que aquesta és la manera com s'ha de treballar; i que el que s'ha de desenvolupar és aquesta manera de treballar perquè això és fer un mitjà nou i no s'ha d'anar per la via de reintroduir una altra vegada la ràdio, sinó que la ràdio s'ha de transformar en una altra cosa igual que el diari es va transformar quan va entrar a la ràdio, perquè ara ja no és un diari radiofònic, sinó que és una cosa que no té res a veure.

Antoni Elias: El que volia dir és que a Catalunya estem bastant més ben cablejats que a la resta d'Espanya. Balears i Catalunya, juntament amb la comunitat de Madrid... Això sí que és provocat pels bancs, per les grans empreses, però evidentment els operadors saben que, si volen que això d'aquí s'utilitzi, no ha de ser a un preu car. O sigui que el preu serà l'òptim que considerin ells. Una cosa com Infovia, és a dir, el preu de trucada urbana per a tot el país, que sembla que és el que van mirant i que, de fet, és el que va negociar la Universitat Oberta amb Telefònica. Però serà un preu, evidentment hi ha un preu. O sigui, em poso a escoltar una cosa o vaig a fer una cosa i sé que pago per fer servir la xarxa, i pago potser pel servei al qual accedeixo; és a dir, que són preus, pot haver-hi serveis gratuïts i pot haver-hi serveis de pagament. I, normalment, primer s'ofereix gratuït i, quan ja hi estàs enganxat i el necessites, llavors te'l cobren.

Jacint Niqui: Continuo defensant el tema que la ràdio és més Internet. Internet, tard o d'hora, acabarà essent popular, i tant de bo que així sigui i que arribi a tothom. Però jo crec que la ràdio va més enllà. Em preocuparia també més quant valdran aquests nous aparells digitals. Si aquesta ràdio digital també serà de pagament. Una mica tots plegats anem de dret al pagament. No tan sols es pagarà per Internet, sinó que també potser es pagarà a través del que seria l'èter. D'una manera o una altra, com la televisió de pagament, la ràdio de pagament hi està exposada.

Sobre això de si deixarà de ser un mitjà local, jo crec que no. Està molt bé que emissores com Catalunya Ràdio puguin escoltar-se a tot el món, com al revés: que emissores locals de llocs on ens agrada anar a fer el turista les poguéssim escoltar si és que entenem els seus idiomes. A banda que algú, com la BBC fa molts anys i Ràdio Netherland, pensi en una mena de programació en anglès o en uns altres idiomes per a tot el globus, que això és un altre concepte. Un concepte, anglès, per a mi interessant és World Radio Network, una emissora que és única a través del satèl·lit, a través d'Internet i a través probablement d'alguna emissora d'FM que reemeti programes. Allà surten Ràdio Austràlia, Ràdio Netherland, Ràdio Moscou... Cada hora canvia i fan emissions conjuntes.

Un últim apunt sobre els llenguatges: crec que el llenguatge en si de tots aquests mitjans no canvia, les històries de la humanitat d'alguna manera són universals. No ho conec tan bé com el món de la ficció... Crec que hi ha unes coses universals i unes coses que sempre són comunes. Potser el canvi està en el receptor. Aquest costum que ja tenim de fer el *zapping*, radiofònicament això també ens el permetrà fer. Aleshores nosaltres serem els realitzadors, nosaltres serem els qui col·locarem aquells ingredients com aquests diaris electrònics que ja comencen a circular, o això que diu en Negropon-te que cadascú tindrà la seva interfície a mida i seleccionarà el que vol escoltar. Potser serà això: que seràs tu qui triaràs, no ens ho donaran tan fet com fins ara ens ho donen.

Jordi Rueda: Respecte al tema de les dificultats d'expansió d'Internet per problemes d'accés dels usuaris al servei, per una qüestió estrictament de preu, aquest és el tema que a mi, personalment, em preocuparia menys. Depèn de la demanda del servei que hi hagi que el preu d'accés baixi o es mantingui. Jo crec que, també a mesura que es vagi incrementant l'oferta que hi hagi del servei

d'Internet, hi haurà més usuaris que s'hi puguin interessar. El que sí que puc dir per l'experiència que tenim és que la resposta que hi ha hagut, tot i ser modesta en termes absoluts, és molt bona i fins i tot molt superior al que ens pensàvem.

L'altra cosa que volia comentar és que nosaltres també estem una mica a l'expectativa. Perquè, què és el que vol l'usuari? Jo em pensava que un valor afegit molt interessant d'Internet és la possibilitat de seleccionar un programa que ja s'ha emès, un tall de veu, alguna col·laboració, un partit de futbol...; però, curiosament, resulta que el que es consulta més és Catalunya Ràdio i Catalunya Informació, és a dir, les emissions en directe. M'imagino, perquè tampoc no en tenim gaire informació, que deuen ser trucades des de l'exterior perquè per a fer-ho des d'aquí se sent millor pel 92.0.

Antoni Esteve: Jo, en aquest sentit, el que puc explicar és la meua experiència. Moltes vegades deixo de fons Catalunya Ràdio, una altra emissora, o fins i tot programo una selecció musical dins del mateix ordinador. Això s'esdevé mentre treballo en uns altres coses dins mateix d'Internet. És a dir, mentre obro unes altres pàgines o em moc per Internet, deixo una selecció musical i puc accedir a arxius que em donen selecció de música, ja que només col·locant-me damunt de l'arxiu, si m'interessés, podria comprar aquell disc enviant el formulari.

Ara bé, una altra de les coses que volia comentar és que crec que la gràcia, com a mínim, del que han de portar aquestes noves tecnologies no és pas la millora del so, no és arribar més lluny. El que veig és que hi ha una novetat, i que d'aquesta se'n poden beneficiar molt la ràdio i tota la gent que es mou en el món de la ràdio, però també tot el que es mou al voltant del món de la comunicació. I és que crec que es pot eliminar un concepte aberrant (que a mi m'ho ha semblat sempre) que és el de la *comunicació de masses*. Aquest concepte, saber que hi ha una comunicació de masses, sempre m'ha neguitejat una mica. Tots els nous mitjans de comunicació, igual que passa en tota tecnologia nova, genera resistències, i aquesta no n'ha de ser una excepció. Però crec que no hauríem de tenir por d'un element; és a dir, aquest vehicle pot democratitzar els mitjans de comunicació perquè pot vèncer aquesta barrera. Es calcula que actualment hi ha 60.000 hores de vídeo accessibles dins d'Internet i en aquests moments d'àudio aquestes xifres es mouen en quantitats cent vegades superiors. Podem estar veient el començament del final d'aquesta comunicació de masses per a arribar a una comunicació més humana i més democratitzada.

Antoni Elias: Jo només volia comentar el que ha dit en Jordi Rueda sobre la comparació dels preus. No esperaré que els preus baixin perquè hi hagi bona voluntat i molts usuaris. Els preus només baixaran quan hi hagi competència, quan hi hagi més d'una operadora de cable. I més en aquest país, on tenim una història claríssima dels preus telefònics. Els preus baixaran quan puguem escollir amb quina operadora ens connectem a Internet.

També volia dir que hi ha tanta informació a Internet que potser fa falta un altre tipus de *software*, especial, un tipus de professió de documentalista. Recordo una frase que va dir Umberto Eco: «Si em donen 1.000 milions de dòlars, però m'obliguen a comptar-los d'un en un i per cada dòlar tardo un segon, és un regal que no m'interessa perquè tardaré trenta-sis anys a comptar-los tots.» Moltes vegades he anat a Internet a buscar coses (que a la Universitat ho tenim gratuït), m'hi he passat tres hores i no he arribat allà on volia. He anat entretenint-me i mirant unes altres coses i, realment, al final he perdut la tarda.

També volia insistir —no sé si em tranquil·litza o em preocupa més— en la pèrdua d'intimitat que representa escoltar la ràdio així.

Pepa Fernández: El Cinto m'explicava l'altre dia que Internet és com una biblioteca on els llibres són per terra.

Jacint Niqui: Això ens ho va comentar en Xavier Berenguer, de l'Institut de l'Audiovisual. Internet és fabulós, és una cosa molt atractiva i, quan entres, t'hi enganxes, com tu, i hi vas fent tombs; però, és clar, això és ràdio i tecnologies noves i, per tant, Internet serà un element més.

Romà Gibert: La meva professió consisteix en el fet que uns senyors m'han de donar uns sons i jo he de fabricar uns aparells que enviïn aquests sons a les cases; per tant, no entro en moltes de les coses que s'han dit aquí. S'ha dit que està tot inventat. Bé, potser... Els meus avis escoltaven les òperes del Liceu per la via telefònica, això abans que hi hagués Ràdio Barcelona. Et podies abonar a la companyia telefònica, evidentment amb clavilles... «M'interessa sentir tal òpera i tal altra», i te les connectaven. Parlem de l'any 1910 més o menys. Quant a la interactivitat de la ràdio, quan jo escoltava el Bobby Deglané, la gent hi trucava, la interactivitat ja era inventada; i parlem dels anys cinquanta. Jo entenc que, quan una cosa és bona, és de

masses, tothom hi ha d'accedir. Jo entenc una cosa: si cent mil persones escolten el debat, no em sé imaginar que totes cent mil dialoguin; en deuen dialogar una o dues, i això ja succeeix ara. Tot això ja és inventat. Més coses que ja són inventades? La digitalització de la ràdio i la qualitat... Però resulta que, sobre molts d'aquests invents nous que han anat sortint, de vegades la resposta que els dóna l'home del carrer no és pas la que pensem els tècnics o els creatius. Fa quatre o cinc anys, a la fira de Berlín es parlava de l'èxit o la motivació del CD. Quan el CD va néixer, ho va fer amb vocació de disc de gran qualitat. Bé, l'èxit del CD no ha estat la qualitat: ha estat que és petit, que no es ratlla i que és molt fàcil trobar-hi un tall concret. La gent ho ha agafat d'una altra manera.

Àngel Rodríguez: Respecte al tema de la intimitat, crec que aquí hi ha una resposta conceptual. Jo em penso que la transmissió de so a través d'Internet no és ràdio. Això és una altra cosa. La ràdio és igual que el diari, que és paper imprès, distribuït diàriament, etcètera, el qual, quan es va començar a vehicular a través de les ones hertzianes, va deixar de ser un diari i va ser un radiodiari o un informatiu radiofònic; i després va sortir la televisió i va ser un telediari, que era una altra cosa perquè tenia imatges, etcètera; i un no espera veure un diari a la televisió, sinó que hi espera una altra cosa.

I, efectivament, estarem controlats, però, és clar, tu sabràs que, quan t'enganxes a l'ordinador i vigiles no sé què, estàs controlat i, per tant, sabràs que allò no és la ràdio. Perquè la ràdio el que et permet precisament és l'anonimat. És una resposta potser teòrica, però em penso que és la clau. Aquests nous mitjans no són ràdio, ja són una altra cosa. Ja caminem cap a un altre cantó.

Respecte a una altra intervenció, sí que hi ha una aportació indubtable de la nova tecnologia, que és la possibilitat de moure grans volums d'informació sense limitació d'espai ni de format. Això és indiscutible. Abans jo no podia tenir accés a qualsevol lloc, a tota mena d'informació, sense limitació ni de format, ni d'espai, ni de temps. Això és la gran, la revolucionària aportació dels mitjans nous.

Intervencions

Alguna intervenció insisteix en la idea que Internet és un complement i no pas un mitjà nou i que la ràdio permet fer unes altres coses alhora. Per això, Internet a qui treu audiència realment és la televi-

sió. Internet, es diu, tampoc no és una tecnologia nova, sinó una nova base per a sistemes nous.

Antoni Esteve torna a puntualitzar que un mitjà nou no implica que els anteriors hagin de desaparèixer. Queda molta vida a la ràdio per la via hertziana. També diu que Internet fa ja trenta anys que funciona i que la novetat és precisament la possibilitat d'accedir a menús d'àudio als quals fins ara no accedíem i escoltar-los com i quan vulguem, i no pas com les programacions radiofòniques, que s'han d'escoltar en uns horaris determinats.

Antoni Elias insisteix en la idea d'Internet com a complement i diu que té el gran avantatge que és com la discoteca, l'hemeroteca a la qual pots accedir. Per ell, no obstant això, el futur de la ràdio està en el DAB (Digital Audio Broadcasting), que és una ràdio de qualitat i representa serveis de valor afegit.

Romà Gibert creu també que és un complement, que no és la mort de la ràdio, i que, com totes les coses, s'haurà d'esperar i veure com evoluciona. Igualment creu que la ràdio digital no implicarà la mort de l'analògica durant molts anys, com la FM no la va ser de l'AM, ni la televisió de la ràdio.

Àngel Rodríguez destaca la possibilitat que ofereix Internet de moure grans volums d'informació i que, per tant, és una tecnologia de suport de la ràdio. Quant al tractament digital del so, pensa que és una gran aportació a les possibilitats de manipulació, muntatge, tractament en velocitat, en selecció, etcètera.

Jordi Rueda també creu que és un complement, que té un valor afegit que és sobretot la retrospectivitat i el fet de poder crear un arxiu de so. També creu que el futur de la ràdio consisteix en el DAB tot i les incerteses tècniques i legals que l'envolten actualment.

Es demana el parer d'Àngel Rodríguez i Antoni Elias com a docents sobre l'adaptació dels professionals, com es van formant els que sortiran i si els que ja treballen tindran problemes.

Àngel Rodríguez creu que no tindran cap problema i, de fet, en els nous plans d'estudis de la Facultat de Ciències de la Comunicació s'incorporen assignatures noves referides al tema —xarxa, tecnologies noves, interactivitat, etcètera. Dins la major part d'assignatures en què es treballa amb ordinador, es fa servir Internet com a font de treball.

Antoni Elias no és tan entusiasta en aquest sentit i creu que, avui dia, a la universitat no poden explicar els oficis que duraran tota la vida del professional. El que poden explicar caduca en tres o cinc anys, quan la vida del professional és de quaranta. Per tant, creu que

han de formar en el que és bàsic, en el que és conceptual, i el professional que surt de la universitat ha de ser conscient que haurà de continuar estudiant tota la seva vida. Aquest fet també implica l'empresari, que, igual que renova equips i maquinària, haurà de mantenir i renovar el seu equip humà. Universitat i associacions professionals tenen l'obligació de proporcionar cursos de postgrau.

Jacint Niqui s'afegeix a la pregunta i diu que creu que els periodistes ho tenen més fàcil que els tècnics en tot el que és l'estudi on treballen, l'elaboració de la informació, dels programes. Per ell, una professió a extingir és la del tècnic de so de ràdio de control: només unes poques «estrelles» de la ràdio es poden permetre tenir aquests tècnics, o bé són empreses antigues que encara tenen funcionaris. Els tècnics continuaran treballant en alta freqüència i ordinadors i el periodista serà autosuficient.

Jordi Rueda aprofundeix el tema recordant que la gran dificultat en el camp tecnològic és el canvi d'habituds de treball en la gent que està acostumada a treballar d'una manera i ha de canviar-les; sobretot pot resultar més dur per a alguns professionals, que no siguin els tècnics, si mai han fet servir algun tipus d'equipaments.

Es fa una intervenció des del públic sobre la relació entre educació i mitjans i el paper que hi pot tenir.

Àngel Rodríguez creu que actualment hi ha una configuració intel·lectual de les criatures influïda pels mitjans audiovisuals i, fonamentalment, per la televisió, i, en canvi, a les escoles molt sovint no es té en compte aquesta nova configuració cultural i es treballa molt encara, massa absolutament, des d'una perspectiva de cultura impresa. És un canvi profund, substancial, que s'ha de fer en les ciències de l'educació.

Antoni Esteve creu que el lloc on la gent es formarà no serà la universitat, sinó l'escola amb aquestes tecnologies noves. S'ensenyarà a treballar-hi a partir dels quatre anys. A les universitats cal ensenyar ètica i tenir una mentalitat oberta a tot el que pugui arribar i a totes les tecnologies.

Jacint Niqui destaca que, a banda dels ensenyaments que hi ha de comunicació audiovisual a magisteri, a Catalunya podem trobar l'Associació per a la Radiocomunicació Educativa de Catalunya (AREC) i la tasca l'excel·lent dels mestres que treballen amb la ràdio portant emissores de tipus infantil i educatiu. Ara s'ha creat l'Associació Telemàtica Educativa de Catalunya per a formar mestres.